

**Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto**

17.8.2012

SM53:00/2011
Dnro 5007/00/2011

**Rajavartiolainsäädännön vuoden 2005 kokonaisuudistuksen täytäntöönpanoa
koskevan arvioinnin toinen vaihe; esiselvityshanke**

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto

Pakolaisneuvonta ry kiittää mahdollisuudesta lausua arviomuistiosta koskien rajavartiolainsäädännön muutostarpeita.

Pakolaisneuvonta pitää muistion esityksiä pääosin kannatettavina. Yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvien säännösten nostaminen lain tasolle on tärkeää. Rajavartiolain säännösten muuttaminen yhteneväisiksi poliisilain kanssa mm. hätävarjelua koskevien säännösten osalta on niin ikään kannatettavaa. Esitetyissä muutoksissa ei ole kuitenkaan riittävästi huomioitu sitä, että lain lukuisat viittaussäännökset heikentävät lain selkeyttä ja yksiselitteisyyttä, ymmärtämistä ja tulkintaa.

Muistiossa tuodaan useaan otteeseen esille, että säännökset ovat epätasällisia, mutta muutostarvetta ei kuitenkaan ole. Pakolaisneuvonta korostaa, että julkisen pakkovoiman käytön ei tulisi olla tulkinnanvaraisten säännösten varassa. Sekä oikeussubjektin että viranomaisten oikeusturvan kannalta on erittäin tärkeää, että erityisesti pakkovoiman käytön mahdollistavat säännökset ovat yksiselitteisiä ja selkeitä.

Pakolaisneuvonta pitää erittäin hyvänä esitystä siitä, että liikkumisvapauden rajoittamista sekä voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset nostetaan asetuksesta lain tasolle rajavartiolakiin. Ulkomaalaisvalvonnan säännösten ja toimivaltuuksien tarkempi rajaaminen ja kirjaaminen ulkomaalaislakiin on kannatettavaa. Pakolaisneuvonta pitää myös tärkeänä, että vähimmän haitan periaate erotettaisiin lakiin omaksi erilliseksi pykäläksi.

Poistumisen estäminen

Pakolaisneuvonta korostaa, että kynnyksellä pitää henkilöä lukitussa tilassa poistumisen estämiseksi tulisi asettaa korkealle. Ensisijaisesti tulisi aina harkita muiden mahdollisten ja lievempien vaihtoehtojen käyttämistä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää haavoittavassa asemassa olevien henkilöiden erityistarpeisiin ja kohteluun.

Henkilöntarkastus

Henkilöön kohdistuvasta etsinnästä laaditaan pöytäkirja pakkokeinolain 5 luvun 7 §:n mukaisesti. Muistiossa esitetään, että pöytäkirjan laatimisesta luovuttaisiin silloin, kun henkilöntarkastus kohdistuu vain matkatavaroihin ja päällysvaatteisiin. Pakolaisneuvonta pitää pöytäkirjan laatimisesta luopumista ongelmallisena sekä virkamiehen että toimenpiteen kohteen oikeusturvan kannalta.

Ihmiskaupparikosten tutkinta

Rajavartijalaitos tutkii epäiltyjä ihmiskaupparikoksia vain silloin, kun ne liittyvät rajan ylittämiseen annettujen säännösten rikkomiseen tai laittoman maahantulon järjestämiseen. Muistiossa on katsottu, ettei Rajavartiolaitoksen tutkintaa ihmiskaupparikoksissa olisi tarvetta laajentaa.

Ihmiskaupparikosten tutkinnan turvaaminen ja kehittäminen, ihmiskaupan uhrien tunnistaminen sekä uhrin aseman turvaaminen tulee huomioida kaikessa lainsäädännössä ja ohjeistuksissa, myös toimivaltasäännösten osalta. Ihmiskaupparikos on edelleen harvinainen nimike sekä esitutkinnassa että oikeudenkäynneissä. Puutteet uhrien tunnistamisessa ja rikosten tutkinnassa vaikuttavat kielteisesti ihmiskaupan vastaisen toiminnan onnistumismahdollisuuksiin ja myös rikostorjuntaan. Muistiossa tulisi myös selkeämmin nostaa esiin velvollisuus ihmiskauppaan liittyvien viitteiden ja ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen.

Marjaana Laine
johtava lakimies
Pakolaisneuvonta ry